Stenogrammid

XIII Riigikogu, V Istungjärk, täiskogu korraline istung

Esmaspäev, 05.06.2017, 15:00

Toimetatud

15:00 Istungi rakendamine
1. 15:02 Riigikogu liikme Tarmo Kruusimäe ametivanne
15:03 Istungi rakendamine
2. 15:09 Arupärimine kakskeelsuse kohta ministeeriumi ametlikus teavituskampaanias (nr 361)
3. 16:02 Arupärimine omavalitsuste rolli kohta elanikkonnakaitses (nr 356)
4. 16:39 Vaba mikrofon

15:00 Istungi rakendamine

15:01 Esimees Eiki Nestor
Austatud Riigikogu, tere päevast! Alustame täiskogu V istungjärgu 17. töönädala esmaspäevast istungit.

---

1. 15:02 Riigikogu liikme Tarmo Kruusimäe ametivanne

15:02 Esimees Eiki Nestor
Austatud Riigikogu! Seoses Riigikogu liikme Liisa-Ly Pakosta tagasiastumisega asus 2. juunil Riigikogu liikmeks Tarmo Kruusimäe. Kuulame ära tema ametivande. Palun, Tarmo Kruusimäe!

15:02 Tarmo Kruusimäe
Head Riigikogu liikmed! Austatud Riigikogu! Asudes täitma oma kohustusi Riigikogu liikmena Riigikogu XIII koosseisus, annan vande jääda ustavaks Eesti Vabariigile ja tema põhiseaduslikule korrale. (Aplaus.)

15:03 Istungi rakendamine

15:03 Esimees Eiki Nestor
Kellel on soovi anda üle eelnõusid või arupärimisi? Jaak Madison, palun!

15:03 Jaak Madison
Austatud Riigikogu esimees! Head kolleegid! Palju õnne ka Konservatiivse Rahvaerakonna fraktsiooni nimel uuele ametikaaslasele! Teatavasti on koolieelse lasteasutuse seaduses § 27, mis määrab, kui suur võib olla lasteaia kohatasu, mis praegu on kuni 20% miinimumpalga alammäärast. Ühest küljest positiivsena on alampalga määr igal aastal tõusnud. Tänavu on see 430 eurot, järgmisel aastal 470 eurot. Kuid samas tõuseb sellega seoses automaatselt ka lasteaia kohatasu, mis näiteks Tartu linnas on praegu 15% alampalga määrast, Tallinnas 12,2%, Paides aga ainult 7,5%. Tegu on kuluga, mis lapsevanematel tuleb igal juhul teha. Tulenevalt ebavõrdsest olukorrast regiooniti üle Eesti algatab Konservatiivse Rahvaerakonna fraktsioon seadusmuudatuse, mille kohaselt ei tohi lasteaia kohatasu olla üle 10% alampalga määrast. Alates kolmandast lapsest lasteaia kohatasu vanemal tasuda ei tuleks. Aitäh!

15:04 Esimees Eiki Nestor

Krista Aru, palun!

15:05 Krista Aru

Austatud Riigikogu esimees! Head rahvaesindajad! Palju õnne eestikeelse järjepideva ajakirjanduse 160. aastapäeva puhul! Eesti rahvas on oma ajakirjandust alati uskunud. Eesti Vabaerakonna fraktsiooni seitse liiget lugesid 31. mail ajalehte Postimees ja uskusid üht seal avaldatud teadet. Sellest lähtuvalt esitavad need seitse liiget arupärimise haridus- ja teadusministrile proua Repsile. Teatavasti on valitsuskoalitsioonil plaanis läheneda Eestimaa probleemide lahendamisele regionaalpoliitiliselt. Regionaalpoliitikat silmas pidades on haridus- ja teadusminister teinud ettepaneku kolida Tallinnast Tartusse Sihtasutuse Archimedes noorteagentuur, sulgeda Sihtasutuse Eesti Teadusagentuur Tallinna esindus ja viia Tartusse üle ka Eesti Noorsootöö Keskus. Samal ajal tahetakse kolida Tartust Tallinnasse haridusministeeriumi töötajaid. Meie küsimused, mida on kuus, puudutavad Haridus- ja Teadusministeeriumi kui asjaomast poliitikat määrava asutuse nii ulatusliku plaani mõjusid – mõjusid pereelule, mõjusid töökorraldusele jne. Põhiline küsimus on: mida on sellest kõigest kasu Eesti teadusele ja haridusele? Aitäh!

15:07 Esimees Eiki Nestor

Olen vastu võtnud ühe seaduseelnõu ja ühe arupärimise. Toimetame nendega edasi kodu- ja töökorra seaduse järgi. Kohaloleku kontroll, palun!

Kohaloleku kontroll

Täiskogu istungil on kohal 88 Riigikogu liiget.

Austatud Riigikogu, palun tähelepanu! Selle nädala päevakorras on kaks täpsustust. Kõigepealt, kokkuleppel arupärimise esitajatega on riigihalduse minister Mihhail Korb teinud ettepaneku täiendada tänast päevakorda teise punktiga, mis oleks 3. mail esitatud arupärimine omavalitsuste rolli kohta elanikkonna kaitses. Sellega, paistab, on kõik nõus. Majanduskomisjon on teinud ettepaneku arvata selle töönädala kolmapäevase istungi päevakorrast välja 18. päevakorrapunkt ehk Vabariigi Valitsuse algatatud kaugkütteseaduse muutmise seaduse eelnõu 264 teine lugemine. Kas selle kohta on arvamusi? Martin Helme, kas tahate midagi öelda selle ettepaneku kohta?

15:08 Martin Helme

Ei ole. Palun vabandust, aga ma tahtsin selle arupärimise kohta küsida. Kas mul on õigesti meeles, et see on meie fraktsiooni arupärimine?

15:08 Esimees Eiki Nestor

See arupärimine on Ain Lutsepa, Monika Haukanõmme, Artur Talviku, Andres Ammase, Külliki Kübarsepa, Krista Aru ja Andres Herkeli esitatud. Nüüd on küsimus, kes on "meie". Ju ei ole teie. Esimese ettepanekuga on kõik nõus, teise ettepanekuga ilmselt ka.

Austatud Riigikogu, panen hääletusele Riigikogu täiskogu V istungjärgu 17. töönädala päevakorra. Palun võtta seisukoht ja hääletada!

Hääletustulemused

Päevakorra kinnitamise poolt on 91 Riigikogu liiget, vastuolijaid ega erapooletuid ei ole. Päevakord on kinnitatud.

---

2. 15:09 Arupärimine kakskeelsuse kohta ministeeriumi ametlikus teavituskampaanias (nr 361)

15:10 Esimees Eiki Nestor

Alustame vastavalt kinnitatud päevakorrale. Kõigepealt arupärimine, mille on esitanud Riigikogu liikmed Henn Põlluaas, Martin Helme, Mart Helme, Uno Kaskpeit, Jaak Madison, Raivo Põldaru ja Arno Sild. Arupärijate nimel Henn Põlluaas, palun!

15:10 Henn Põlluaas

Lugupeetud eesistuja! Head kolleegid! Mul on au ette lugeda Eesti Konservatiivse Rahvaerakonna fraktsiooni liikmete arupärimine, mis on suunatud maaeluminister Tarmo Tammele. See on kantud

sügavast murest eesti keele positsiooni pärast Eestis. Alates 1999. aastast me peame regulaarselt emakeelepäeva ja räägime eesti keele tähtsusest ja tema positsiooni säilitamisest. Aga reaalsus on hoopis teine. Paljudes kohtades üle Eesti, sh üha enam Tallinnas on raske eesti keelega hakkama saama. Internetis vaatavad meile vastu venekeelsed reklaamid ja mitte ainult seal, vaid ka linnapildis. Ministeeriumides ja muudes asutustes on võimalik rõõmsasti vene keeles hakkama saada – eesti keelt ei pea oskama. Ka kohtutes võib tänu praegusele vasakvalitsusele teistes keeltes asju ajada. See on selline laiem taust. Konkreetselt aga tahame maaeluministrilt küsida kakskeelsuse kohta ministeeriumi ametlikus teavituskampaanias.
Nimelt, seoses 29. aprillil toimunud Eesti avatud kalasadamate päevaga saatis Maaeluministeerium laiali venekeelsed pressiteated. Meil ongi neli küsimust. "Miks Maaeluministeerium kui Eesti Vabariigi valitsusasutus, kus ametlik asjaajamiskeel on eesti keel, saadab eesti meediale, avalikkusele välja venekeelseid pressiteateid? Miks peab Maaeluministeerium adressaatide eesti keele oskust nii napiks, et viimased ei saa aru isegi paarilauselisest pressiteatest? Kuidas aitab ministeeriumi selline käitumine kaasa ühiskonna riigikeele oskuse parandamisele ja Eesti riigi ning keele maine tõstmisele? Kas Keskerakonna poolt juhitud Maaeluministeerium ajab varjatud kakskeelsuse poliitikat, et meelitada oma venekeelseid valijaid KOV valimiste eel 2017. aasta sügisel?" Aitäh!

15:13 Esimees Eiki Nestor

Arupärimisele vastab maaeluminister Tarmo Tamm. Palun!

15:13 Maaeluminister Tarmo Tamm

Väga austatud Riigikogu esimees! Head Riigikogu liikmed! Tänan arupärijaid arupärimise esitamise eest! Tänan ka selle eest, et te küsimused ette lugesite, mul on selle võrra lihtsam.
Esimese küsimuse vastus. Eesti riigiasutuste ametlik asjaajamiskeel on eesti keel. Ka pressiteated saadetakse välja enamasti eesti keeles, aga kui selleks on vajadust, siis ka inglise või vene keeles. Riigiasutuse info peab jõudma riigis elavate inimesteni võimalikult tõhusa meetodi abil. See on igasuguse riigipoolse teavitustegevuse mõte. Seepärast on paljude riigiasutuste veebilehed kolmes keeles. Näiteks võib tuua Riigikogu, Vabariigi Valitsuse, ministeeriumid, maksuameti jt. Ka pressiteateid teevad Riigikogu, Vabariigi Valitsus ja ministeeriumid vastavalt vajadusele kolmes keeles. Nii on olnud juba aastaid. Ka kõikidel suurematel Eesti meediagruppidel on oma venekeelsed toimetused ja väljaanded. Näiteks olgu siinkohal toodud Postimehe rus.Postimees.ee, Delfi rus.delfi.ee ja rahvusringhäälingu telekanal ETV+, mida teatavasti rahastatakse maksumaksjate rahaga ja mis on avalik vene kanal.
Punkt kaks: Maaeluministeerium peab lugu kõikidest ajakirjanikest ega arva, et nende eesti keele oskus on napp. Pressiteate tegemine inglise või vene keeles aga aitab vajaduse korral kaasa informatsiooni kiiremale levitamisele.
Küsimusele nr 3 vastan, et nagu juba mainitud, on riigi teavitustegevuse mõte võimalikult tõhusal moel Eesti elanikeni jõuda, sh eestikeelset meediat mittejälgivate inimesteni. Maaeluministeeriumil on üldiselt hea tava saata vene ajakirjanikele pressiteated eesti keeles ning vahel, kui vaja, ka venekeelse tõlkega.
Ja küsimus nr 4. Maaeluministeerium ei aja varjatud kakskeelsuse poliitikat. Maaeluministeeriumi esiletoomine selles kontekstis pole asjakohane. Aitäh!

15:15 Esimees Eiki Nestor

Küsimused ministrile. Martin Helme, palun!

15:15 Martin Helme

Aitäh! Te olete küll kõige napisõnalisem minister, keda mul on arupärimisele vastamisel õnnestunud näha. Aga mõned asjad jäid väga kõrva kriipima. Üks asi on see, kes otsustab selle vajaduse. Ja teine asi on see, kumba te siis ikkagi olulisemaks peate. Kas te peate olulisemaks seda, et Eesti riik oleks eestikeelne ja et ametiasutused, ettevõtted, ajakirjanikud seda aktsepteeriksid ja iga päev kasutaksid eesti keelt, et eesti keele positsioon oleks kõigutamatu, või peate olulisemaks mõne oma ministeeriumi pressiteate jõudmist mingisuguse siht- või huvigrupini võõrkeeles? Me ei räägi ju tegelikult enam

kakskeelsusest. Teiegi juhtisite tähelepanu sellele, et meil on Eestis juba kolmkeelsus: inglise, vene ja alles siis eesti keel. Kas te ei leia, et valitsusasutused peavad kõrgemat standardit kasutama, eeskuju andma, nõudlikkust demonstreerima ja asju ainult eesti keeles ajama?

15:16 Maaeluminister Tarmo Tamm

Tänan komplimendi eest, et ma suudan väga lühidalt ja konkreetselt vastata! Loba ajada ei ole mulle tõesti kunagi meeldinud. Aga teie küsimusele vastates ütlen, et alustaks õige Riigikogust, mis on seadusandlik kogu, kust informatsioon läheb välja nii eesti, vene kui ka inglise keeles.
Aga kes selle valiku teeb? Meil on ministeeriumis avalike suhete osakond ja ausalt öeldes ma sain sellest pressiteatest teada peale seda, kui see arupärimine oli minu lauale jõudnud. Kui te arvate, et minister korraldab pressiteadete väljasaatmist ja otsustab, mis keeles need olema peavad, siis te ei ole õigel teel. Aga jah, Vabariigi Valitsusest ja Riigikogust hakkab see suhtumine pihta ning ministeeriumides valitseb see täpselt samamoodi.

15:17 Esimees Eiki Nestor

Mart Helme, palun!

15:17 Mart Helme

Aitäh! Lugupeetud minister! Te saate ministriameti ülesannetest ilmselt mõnevõrra valesti aru, kui te ütlete, et ministri asi ei ole olla teadlik, mis keeles ja mis sisuga pressiteated majast välja lähevad. Ma olen muide teie ministeeriumis töötanud – sel ajal, kui see oli veel põllumajandusministeerium – ja tean väga hästi, et seal olid igapäevased koosolekud, kus olid ka pressiesindajad ja muud pressi inimesed kohal. Seal lepiti kokku, mis sõnum kuskile välja läheb ja kes millega tegeleb. Kui teie seda poliitilise juhtimise nõuet ei täida, siis on teil lünk teie ametialases tegevuses. Seda esiteks. Teiseks, meie põhiseadus sätestab täiesti ühemõtteliselt, et Eesti riigikeel on eesti keel. See, et meil on asutustel mitmekeelsed koduleheküljed, kust on võimalik asutuste kohta informatsiooni saada, on teine küsimus. Meie keeleseadus ütleb, et Eestis aetakse asju eesti keeles. Kas te ei leia, et te rikute nii põhiseadust kui ka keeleseadust?

15:18 Maaeluminister Tarmo Tamm

Eks eri ministrid tegutsevad ministeeriumis erinevalt. Ausalt, ma ei ole viinud asja selleni, et ma kooskõlastan pressiteateid, mis majast välja lähevad. Ma ei otsusta, mis keeles need välja saadetakse. Vastasel juhul ma võiks asuda nende inimeste asemele ja neilt nende töö täiesti ära võtta. Pressiteateid tehakse ju ka Riigikogus, neid tehakse Vabariigi Valitsuses ja enamikus ministeeriumides. Nüüd koostas Maaeluministeerium pressiteate avatud kalasadamate päeva kohta. Nagu teada, kalandusega, Peipsi järve ja mereäärsete aladega, on seotud suur hulk venekeelset elanikkonda. Me lihtsalt tahtsime neid paremini teavitada. Ma ei arva, et see oli kuidagi keeleseadusega vastuolus ja et me viime sel moel ellu kakskeelsuse poliitikat. Eri ministrid tegutsevad erinevalt. Mina ei kooskõlasta pressiteateid, ei otsusta, mis keeles neid tuleb välja saata. Kordan: ma sain sellest venekeelsest pressiteatest teada siis, kui te esitasite selle arupärimise. Ma tänan teid selle arupärimise eest!

15:19 Esimees Eiki Nestor

Henn Põlluaas, palun!

15:19 Henn Põlluaas

Aitäh! Väga kurb, kui minister ütleb, et tal ei ole aimugi, mis ta ministeeriumis toimub. Aga riigikeel on eesti keel ja Eestis on asjaajamiskeel ametlikult eesti keel. Mis puutub siia see, et meil on olemas ka teatud meediaväljaanded vene keeles? Kui teie ja teie juhitud ministeerium ei pea eesti keele positsiooni hoidmist ja tugevdamist üldse oluliseks, kas siis on teie eesmärk laiendada sellist suhtumist ka teistesse ministeeriumidesse? Vastupidiselt teie väitele ei ole mitmekeelsed kodulehed sugugi kõikides ministeeriumides.

15:20 Maaeluminister Tarmo Tamm

Vaevalt ma nii mõjukas minister olen, et laiendaksin oma tegevust ka teistesse ministeeriumidesse. See on küll alusetu kompliment – ma arvan, et sellist mõju mul kindlasti ei ole. Aga, härra Põlluaas, alustaks pihta Riigikogust, mille liige te olete. Ehk võtaks Riigikogu kodulehelt kõik venekeelsed teated maha, kui te leiate, et need on liigsed, et vene rahvusest inimesi ei peaks Riigikogus toimuvast teavitama. Kui te siit pihta hakkate ja Vabariigi Valitsus sellega ühineb, küll see algatus jõuab siis ka ministeeriumideni. Aga ühe pressiteate pärast arvata, et me hakkame Eestis kakskeelsust ellu viima – ma ausalt öeldes ei saa sellest aru.

15:21 Esimees Eiki Nestor
Uno Kaskpeit, palun!

15:21 Uno Kaskpeit
Aitäh! Suur tänu tähelepanu juhtimise eest! Me võtame selle küsimuse kindlasti üles. Aga kui ma vaatan praegust valitsust, siis näen, hästi tublisti jätkub meil senise pagulaspoliitika ajamine. Kui ma teist õigesti aru saan, siis võib varsti, ehk poole aasta pärast oodata, et ministeeriumist lähevad välja ka araabiakeelsed teated. Kas on nii?

15:21 Maaeluminister Tarmo Tamm
Ma ei tea, mida te pagulaspoliitika ajamise all silmas peate. Ma tean, et pagulastele eriti ei meeldi Eestis elada. Nende arv, kes siia elama on jäänud, on väga väike. Pigem peaksime muret tundma selle pärast, miks need inimesed ei taha Eestis elada, mitte selle pärast, et neid siin palju on. Teil on justkui andmeid, et Eestis on väga palju pagulasi. Minul neid andmeid ei ole. Ma ei tea, mida praegune uus valitsus pagulaspoliitikat ajades teistmoodi teeb kui eelmine. Ma ei tea, et me oleks mingid täiendavad stiimulid käivitanud, et pagulased Eestisse tuleks. Võib-olla oleks kõige parem stiimul ja pagulaspoliitika, kui Eesti elu läheks paremaks ja inimesed tahaks siin elada, sest sotsiaaltoetused on piisavalt suured jne. See on pagulastele kõige tähtsam asi. Meil on sinna veel väga pikk tee minna.

15:22 Esimees Eiki Nestor
Mihhail Stalnuhhin, palun!

15:22 Mihhail Stalnuhhin
Aitäh, härra esimees! Lugupeetud härra minister! Point on selles, et kui ma siia istungile tulin, siis nägin, et koridoris Mart Helme, lugupeetud kolleeg, annab intervjuud vene keeles. See on ikka üks kihvt asi! Ma saan aru, et peale seda, kui nad andsid selle arupärimise sisse, on ta oma arengus kõvasti edasi läinud. Point kaks on see, et täna me saame kolleegidele selgeks teha, et pressiteade ei ole ametlik asjaajamine. Sellega ei ole pressiteatel midagi pistmist. Aga küsimus on mul sulle selline: kas sa nüüd said, mis tahtsid? Oled sa rahul, et oled minister, seisad siin valge särgi ja lipsuga ja pead vastama küsimustele, mis on pitekantroobi mõtlemise tasemel? Ja sa ei saa ministrina märkida sellist tõsiasja, et kiviaeg on ammu möödas, ja öelda, et inimesed, vaadake ringi, maailm on veidi muutunud.

15:23 Maaeluminister Tarmo Tamm
Mis puutub ministriks saamisse, siis on üks asi küll, mida ma nüüd kõrvalt seda saali vaadates tähele panen. See on, kuidas poliitikud muutuvad. Nad muutuvad üleöö, ja seda kardinaalselt. Need, kes varem tõstsid hoogsalt makse, nüüd kritiseerivad seda, et tõsteti maksu. Te mäletate, kes tõstsid alkoholiaktsiisi ja kütuseaktsiisi. Te mäletate, kes jätsid põllumehed üleminekutoetusest ilma, ja nüüd öeldakse meile saalist, et te peaks vist majandust õppima. Need inimesed justkui ei saa aru, et majanduse, sh konkurentsivõime üks alustala on võrdsed konkurentsitingimused. See on võib-olla kõige parem näide, kuidas inimesed muutuvad vastavalt olukorrale. Enda kohta ma aga arvan, et ma olen suutnud jääda sellekssamaks, kes ma olnud olen. Eks seda ole muidugi õigem kõrvalt hinnata. Aga ministriks saada ei ole olnud minu eluunistus. Te teate ise ka, kuidas see juhtus. Ent ma olen alati nõus oma erakonda ja meeskonda aitama. Loodan, et ma neid alt ei vea.

15:24 Esimees Eiki Nestor

Kalvi Kõva, palun!

15:24 Kalvi Kõva
Aitäh! Hea minister! Kolleeg Mihhail Stalnuhhin peaaegu küsis selle küsimuse juba ära. Ka mina nägin EKRE esimeest siin enne istungit saali ukse taga venekeelset intervjuud andmas. Ja kui vaadata EKRE artikleid, siis neid on väga palju vene keeles kättesaadavaid. Minu küsimus on väga lihtne. Teie tegite tolle pressiteate avatud kalasadamate päeva kohta ja teavitasite inimesi, et tulge kohale ja tutvuge nende asjadega. EKRE inimesed avaldavad oma propagandat tehes täpselt samamoodi venekeelseid artikleid. Kas tegemist on EKRE poliitikute silmakirjaliku tegevusega?

15:25 Maaeluminister Tarmo Tamm
Aitäh! Mina andsin selle intervjuu eesti keeles, sest see reporter, kes minu käest intervjuu võttis, suutis väga hästi eestikeelse küsimuse esitada. Nii et minu jaoks probleemi ei olnud. Üldiselt arvan, et kui ma ei tunne end mõnes keeles kindlalt, siis ongi tark anda intervjuu emakeeles. Eelmisel nädalal käis Eestis europarlamendi kõrgetasemeline delegatsioon, mille juht oli Antonio Tajani, kes on rahvuselt itaallane. Õhtul "Aktuaalses kaameras" nägime, et ta andis intervjuu itaalia keeles. Keegi ei pannud pahaks, et ta ei rääkinud inglise keeles.
Aga jah, poliitikad muutuvad. Keskerakonnale heidetakse ette, et eri rahvusest inimestele antakse erinevat informatsiooni. Ilmselt EKRE puhul on täpselt sama: vene auditooriumile räägitakse vene keeles ja hoopis muud juttu. See on nende valik. Üldiselt, kui inimesed tunnevad ennast mõnes võõrkeeles hästi tugevalt, siis võivad nad seda muidugi kasutada, aga ma arvan, et eelkõige võiks ikkagi rääkida eesti keeles. Aga kui on vaja inimesi lihtsalt teavitada, siis ma ei näe selles küll midagi hullu, kui seda teha nende emakeeles. Me soovisime inimestele teada anda, et nad sellel üritusel osaleks. Võib-olla leitakse niisugusel üritusel ka eestlastest tuttavaid, kellega saab rääkida eesti keeles. See tuleb lõppkokkuvõttes kasuks meilegi.

15:26 Esimees Eiki Nestor
Raivo Põldaru, palun!

15:26 Raivo Põldaru
Aitäh, härra esimees! Lugupeetud minister! Eks ikka tuleb ette, et siin saalis istudes räägitakse ühte juttu ja pärast puldist räägitakse teist juttu. Seda juhtub ikka, ka teie puhul on seda ette tulnud. Aga see selleks. Küsimus on ikkagi riigikeele kohta. Võib-olla ongi suur viga, et me jätkuvalt läheme mööda seda üht teed. See rahva osa, kes ei ole eestikeelne, ei saagi niimoodi kunagi eestikeelseks. Eesti keelt ei soovita eriti õppida, kuna kõik on kättesaadav ka vene keeles. Kas te siin ei näe väikest probleemi?

15:27 Maaeluminister Tarmo Tamm
Ma arvan, et ka maksumaksja on siiski probleemi lahendamisele kaasa aidanud. Mõelge, kes kanalit ETV+ rahastab, kes maksab kinni Riigikogu ja valitsuse venekeelsed teated. Kui te sooviksite ka need ära lõpetada, siis räägiksime teiega teistsugust juttu. Püüame siit pihta hakata, kui te ütlete, et selline venekeelne info on mõjuv põhjus.
Meil ei ole võimalik ega ka põhjust sulgeda silmi fakti ees, et meil elab nii palju muudest rahvustest inimesi. See, miks neist paljud ei ole eesti keelt ära õppinud, on pikema arutluse teema. Mina olen ka seda meelt, et kui me oleksime hakanud 20 aastat tagasi lasteaias või algkoolis eesti keelt uuele põlvkonnale õpetama, siis me selle küsimuse ees täna ei oleks. Nüüdseks on see aeg paraku mööda läinud ja me ei ole õigeid abinõusid rakendanud. Noorest peast tuleb keeli õppida. Näen seda enda pealt ja näen seda ka oma sugulaste pealt, kes õpivad mujal Euroopas. Nad on suutnud enne põhikooli või gümnaasiumi lõppu mitu keelt selgeks õppida. Seda tuleb teha noorest peast. Need, kes hakkavad mõnda keelt õppima vanast peast, on minu meelest väga tublid inimesed.

15:28 Esimees Eiki Nestor
Jaak Madison, palun!

15:28 Jaak Madison

Aitäh, austatud Riigikogu esimees! Hea minister! Teie vastused on nagu huumorinurga tipptund. Tahaks naerda, aga ei saa, sest te olete minister. Ja see tekitab lihtsalt natuke piinlikkust. Te räägite erinevatest auditooriumidest ja laimate Konservatiivset Rahvaerakonda, kuigi teie valitsuse ministrid annavad Sputnikule intervjuusid ja lärmavad 9. mail mingisugusest sõja lõppemisest ja venelaste vabastamisest. Te valetate ühele auditooriumile, rääkides ühte juttu, teisele auditooriumile räägite teist juttu. Siin aga räägite mingisugusest info paremast levitamisest venekeelsele auditooriumile. Te räägite kanalist ETV+, aga selle vaatajaskonnast üle poole on eestlased. Härra Stalnuhhinile, kes rääkis siin mingisugusest edasiarengust härra Helme puhul, aga ütlen, et teate, on selline tore vanasõna, et sööda hunti, palju tahad, ikka vaatab metsa poole. See kehtib ka siin saalis.
Aga minu küsimus on pigem see: kui palju teil seal võimu on? Me ei ootagi, et te läheksite kuskile Kaitseministeeriumi või Sotsiaalministeeriumi ukse taha ja hakkaksite seal käskima-laskma-pooma. Kas te tahate öelda, et teil pole mitte mingit õigust otsustada, mida teie pressiteenistujad välja saadavad ja mis keeles? Et te lihtsalt olete, vaatate ja konstateerite fakti, et nad teevad pressiteateid kolmes keeles? Teil pole mingit võimu või? Milleks te siis minister olete?

15:29 Maaeluminister Tarmo Tamm
Aitäh hea küsimuse eest! Kindlasti minister vastutab kõige eest, selles võite küll kindel olla. Ja ma ei põikle sellest vastusest kõrvale. Aga põhimõte kõigi töötajate tegevust iga päev kontrollida lihtsalt ei kuulu minu juhtimisstrateegiasse. Ma usaldan inimesi. Kui keegi peaks mingis mõttes alt vedama, siis kindlasti ta saab karistatud, aga et ma peaksin kõike iga päev kontrollima – seda mitte. Võib-olla teil on selline juhtimisstrateegia, võib-olla te leiate, et peate kõike kontrollima, et ilma teieta ei tohi midagi juhtuda. Eks see ongi erinev juhtimine. Ma olen juhiametit pidanud ligi 30 aastat ja mul on teine strateegia. Ma usaldan inimesi – muidugi selle piirini, milleni on võimalik usaldada. Aga mis Sputnik siia puutub, seda ma ei tea. Tänases arupärimises ei ole Sputnikust üldse juttu ja Maaeluministeerium pole Sputnikule ühtegi intervjuud andnud.

15:30 Esimees Eiki Nestor
Helmut Hallemaa, palun!

15:30 Helmut Hallemaa
Aitäh, esimees! Hea minister! Ma tahtsin sama öelda, millega sa lõpetasid: et räägiks ikka asjast! Kui on tahtmine pärida aru mingis muus küsimuses, siis küsitagu aru just nimelt nendes küsimustes. Aga headele kolleegidele seal vasemas saalipooles ma ütlen: jah, võib-olla tõesti mõni räägib istudes ühte ja puldist teist, aga teie räägite ühte saalis ja teist väljaspool saali. Ka mina olen kuulnud, ja mitte ainult täna, vaid ka enne nii mõndagi teie intervjuud vene keeles. Kindlasti on hea, kui me sellist teavitust teeme mitmes keeles. Kalapäev on ju laiale publikule mõeldud üritus ja on tore, kui sellest antakse teada eesti keeles, vene keeles, inglise keeles ja võib-olla veel mõnes teises keeles, näiteks soome keeles. Siis tuleb kohale suur hulk inimesi. Aga mu küsimus on pigem retooriline: kas teile ei tundu, et sellised arupärimised just nimelt naeruvääristavad eesti keelt riikliku asjaajamiskeelena?

15:31 Maaeluminister Tarmo Tamm
Riigikogu liikmetele ma õpetust anda ei tohi. Riigikogu liikmetel on õigus teha ühte ja teist ja küsida seda, mida nad tahavad küsida. Mina ministrina pean neile vastama, nii palju kui ma oskan ja minu võimed lubavad. On võimalus ka ministrit naeruvääristada, nagu mõni arupärija püüab teha – seegi on nende õigus. Aga ma saan sellest aru ja igal juhul suhtun lugupidavalt nendesse inimestesse, kes küsimusi esitavad.

15:32 Esimees Eiki Nestor
Arno Sild, palun!

15:32 Arno Sild
Aitäh, lugupeetud eesistuja! Lugupeetud minister! Ma hiljaaegu rääkisin siin ühe Kohtla-Järve kooliõpilaste grupiga ja enamik neist olid venekeelsed. Nende õpetaja juhtis kohe ise tähelepanu, ütles neile niimoodi, et Riigikogus räägime ikka eesti keeles. Kui mõni üksik ei saagi aru, küll ma neile mõne

sõnaga selgeks teen, millest te räägite. See näitas õpetaja suhtumist – ta tõesti tahtis juhtida tähelepanu sellele, et ikka eesti keel on meil riigikeel. Aga ma tahan teie käest küsida niimoodi. Meie küsimused on ajendatud sellest, et meile tundub, et mõne viimase kuuga, kui Keskerakond on võimul olnud, on vene keele kasutus oluliselt suurenenud. Kas te olete selle väitega nõus või vaidlete vastu?

15:33 Maaeluminister Tarmo Tamm

Ma ei tea seda. Iga väidet peab kontrollima, see peab millelegi tuginema. Ma võin öelda, et Maaeluministeeriumis on olnud üksainuke pressiteade, mis läks välja sellisel kujul. Kas see on nüüd uue venestamislaine või vene keelele ülemineku algus, see jääb iga rahvasaadiku enda otsustada. Üksainuke pressiteade, mis huvitas väga inimesi, kes on seotud kalanduse ja merendusega – ja see nagu tähendab kohe kakskeelsust ja Keskerakonna pöördumist ma ei tea, kuhu. No mis järeldused need on!? Ma juba ütlesin, et igal rahvasaadikul on õigus oma arvamusele ja küsimuste esitamisele. Ning ma vastan nendele küsimustele. Aga ma ei jaga teie sellist lähenemist. Ma toon konkreetse näite: ma andsin täna intervjuu "Aktuaalsele kaamerale" eesti keeles, Mart Helme kuuldavasti andis vene keeles.

15:34 Esimees Eiki Nestor

Rohkem maaeluministrile küsimusi ei ole. Aitäh, Tarmo Tamm! Avan läbirääkimised. Arupärijate nimel Martin Helme, palun! Kolm minutit lisaaega.

15:34 Martin Helme

Lugupeetud spiiker! Lugupeetud minister! Head kolleegid! Minister nurises paar korda, et mis te ometi jaurate selle pressiteate pärast. Me ei jaura ühe pressiteate pärast, me räägime suhtumisest. Me räägime sellest suhtumisest, mis on praegusel valitsusel eesti keele kasutusalasse ja teiste keelte paralleelsesse kasutamisse Eesti riigiasutustes. See suhtumine ei ole kuidagi parem kui varasematel aegadel. Vastupidi, me kuuleme pidevalt seda, kuidas tulebki infot jagada nii vene keeles, inglise keeles kui ka ma ei tea, mis keeles veel. Kuulge, Eestis on esindatud 190 eri rahvust! Maailmas on üle 3000 keele. Ma tahaks väga teada, kus see piir siis on. Kui me tahame, et kõik oleks võimalikult hästi informeeritud, siis kui paljudes keeltes me hakkame oma riigiasutusi pidama?
Mina arvan, et Eesti riigis on, nii nagu seadused ütlevad, ainult üks keel, milles tuleb suhelda – see on eesti keel. Ja kui me elame valitsuse all, kes leiab, et sellest ühest keelest ei piisa, ja ütleb, et meil on siin mingil põhjusel – ja ärme väga täpselt süveneme sellesse põhjusesse, miks nad siin on või kuidas nad siin on – lihtsalt palju inimesi, kes eesti keelt ei räägi, ja nendega tuleb ka arvestada, siis tegelikult see valitsus kinnistab seda seisu, mis tekkis seetõttu, et 25 aasta jooksul jäi meil üks töö tegemata. Seega valitsus ei tekita mitte mingisugust motivatsiooni ega survet, et siia saabunud võõrpäritolu inimesed eesti keele omaks võtaksid ja seda kasutaksid. Aga valitsuse asi on seda teha. Eesti riik peab olema eestikeelne igal tasandil.
Ma olen täiesti nõus ministriga. See on minu meelest sobimatu, et ka Riigikogu koduleheküIg on kolmkeelne. Samas ma teeksin selget vahet riigisisesel kommunikatsioonil ja välismaale suunatud kommunikatsioonil. Riigikogu koduleheküIge siiski loetakse ka väljaspool Eestit. Maaeluministeeriumi pressiteated aga on minu arusaama järgi eelkõige mõeldud Eesti publikule, ükskõik mis keelset publikut ka ei otsita. Siin on põhimõtteline vahe.
Lisaks võtaks ma Riigikogu Valgest saalist maha need jõledad eurolipud. Ma tahaks, et seal oleks ainult Eesti lipud, nii nagu koosseisu alguses olid. Mingil päeval ilmusid sinna järsku eurolipud ka. Aga ei ole kahjuks minu teha, ei ole kahjuks meie teha! Aga on ministri teha, mis keeles tema ministeerium töötab, missuguse signaali ta välja annab – avalikkusele, kõikidele Eesti inimestele – ja missugust poliitikat ta viljeleb.
Ja see, nagu me ju ka oma arupärimises ütlesime, ei ole ainult Maaeluministeeriumi probleem. See lokkab igal pool ja igal tasandil. Meil ongi aktsepteeritud, et Eesti riigis pead sa selle jaoks, et inimesed sinust aru saaksid, oskama mitut keelt. No ei pea! Põrgu päralt, ei pea! See on Eesti riik, see on eestlaste riik eestlaste jaoks! Kõigil teistel võib siin hea olla, aga eestlastel peab siin hea olema!
Ja kui meil ei ole võimalik oma riigis oma emakeeles hakkama saada ja me peame mingid polüglotid olema, siis on midagi valesti tehtud. Minister ei taha aga sellest isegi aru saada! Loomulikult on see laiemalt terve valitsuse probleem. Me kuulsime siin ka sotsiaaldemokraate rõõmsalt sõna võtmas eesti keele positsiooni nõrgendamiseks. Mina näiteks keeldun andmast venekeelseid intervjuusid. Muidugi esiteks sellepärast, et minu vene keel on nii kehv, et ma ei oleks selleks võimeline, aga ma ka

põhimõtteliselt ei räägi Eestis vene keelt. Lihtsalt ei räägi! Ja ma võin teile rahumeeli kinnitada, et Mart ka ei soovi seda, aga ajakirjanikud jumalakeeli paluvad teda, et teeks ikka intervjuu vene keeles. Oleme targemad! Ma fraktsiooni juhina keelan tal edaspidi selle tegemise ära. (Aplaus saalis.) Meie anname eeskuju ja järgige palun seda eeskuju! Aitäh!

15:38 Esimees Eiki Nestor
Mihhail Stalnuhhin, palun! Kolm minutit lisaaega.

15:38 Mihhail Stalnuhhin
Aitäh, härra esimees! Lugupeetud kolleegid! Siin üks kolleeg nimetas mind hundiks. Ma ei ole hunt, ma olen pigem karu – seesama, kellest siin hiljuti räägiti. Ühtegi Mašat mul kõrval ei ole, aga pigem olen karu. Hunt oled sina – hall, ja igas mõttes hall. Mul on olnud selliseid õpilasi. Ma õpetasin 11 aastat eesti keelt. Mul oli kokku kaks ja pool tuhat täiskasvanud õpilast ja kutsekooli omad ka. Mul oli seal üks grupp selliseid pätte. Ma käisin esimesel veerandil kogu aeg direktori juures ja küsisin, mis eesti keele tunnist te räägite. Neil on atestaadis peale 8. klassi – siis nad õppisid veel kohustuslikult kaheksa klassi ja seejärel läksid kutsekooli – kolm, neli, viis või isegi kuus kahte, kujutate ette! Direktor ütles, et sulle makstakse selle eest, et sa õpetaksid neile elu, mitte selle eest, et nad õpivad eesti keele ära. Ja siis ühel toredal päeval minu naisel varastati rahakott Narva turul ära ja ta õudselt nuttis, seal oli terve tema õpetajapalk sees. See oli jube tragöödia. Järgmine päev läksin ma väga kehvas tujus tööle ja mulle öeldi pidulikult, et siin käisid ühed ja tõid mingi rahakoti, see on vist sinu naise rahakott. Sinu pilt on sees, nad tundsid su ära ja tõid ära. Ma sain aru, et need olid needsamad pätid – needsamad, kellega ma seal töötasin.
Ma tahan öelda seda, et ma ei suuda teile sisendada normaalset, humaanset, tsiviliseeritud suhtumist, aga midagi äkki siiski jääb külge. Selline lootus on mul vaatamata kõigele siiski olemas. Asi ei ole selles, et ministeeriumist läks välja venekeelne pressiteade, kuigi selles on ka. Te rääkisite sellest, et on vaja inimesi õpetada. Tarmo Tamme ministeerium andis välja väga hea õppematerjali: seal oli originaalintervjuu eesti keeles ja oli selle tõlge. Just seda ongi vaja eesti keele õppimiseks. See on didaktiline materjal! Mida teie olete selle nimel teinud? Ma ei usu, et see intervjuu, mille Mart siin ukse taga andis vene keeles, tõlgitakse eesti keelde. Isegi sellist kasu sellest ei saa, eks ole?
Kui ma veel koolieelik olin, siis ma esitasin mõnikord imelikke küsimusi. Ise ma unustasin need ära, aga sugulased teinekord tuletasid meelde, et vaat ükskord sa küsisid seda, miks vanemad alati kaubamaja esimesel korrusel, kus mänguasju müüakse, kogu aeg ütlevad, et tagasiteel ostame, pärast aga alati unustavad selle ära. Siis ma küsisin veel, et miks pean mina siis, kui emal on külm, endale kümme sooja asja selga ajama. Mis jama see on?! Või miks on nii, et kui must kass jookseb üle tee, siis on see halb, see on midagi needusetaolist, aga kui ta tagasi jookseb, siis ei ole. Kas ta võtab selle needuse siis maha? Aga äkki ta hoopis kahekordistab selle?
Ja mul on praegu teile ka selline lapsik küsimus: miks te just sellest pressiteatest kinni võtsite? Kes teid näeb, kui te sellise teemaga välja tulete? Maaeluministeerium, pressikas vene-eesti keeles – aga seda teevad ju kõik! Mul on tohutu arhiiv, kus on talletatud kõikide Eestis tegutsevate erakondade materjalid vene ja eesti keeles. Kõik, kes on Narvas kandideerinud, üldse kõik, kes on kandideerinud Ida-Virumaal, annavad neid välja, sh kõige patriootilisemad. Ma vaatan, kuidas teie hakkate käituma ja mida te teete kõigil järgmistel valimistel Lasnamäel või Ida-Virumaal. Siis ma tuletan selle meelde, ma ei unusta seda. Aga küsimus mul on teile selline. Varsti on Eesti Euroopa Liidu eesistuja, eks ole. Riigikogu ametnikud käivad massiliselt kogu aeg inglise keelt õppimas. Siia tuleb oma pool tuhat bürokraati – ma olen seda näinud Lätis, ma käisin seal, kui Läti oli eesistuja. Niiviisi need bürokraadid käivad ühest riigist teise ja nendes riikides ametnikud hakkavad järsku hoolega õppima inglise keelt, kuigi Inglismaa – meie puhul on see juba täielik absurd, eks ole – enam euroliidus praktiliselt ei ole. Ja ikka õpitakse inglise keelt! Äkki võtaksite selle asja ette? Äkki need pool tuhat bürokraati, kes siia tulevad, õpivad enne seda pool aastat eesti keelt? Vaat see oleks alles laine! Vaat see juba paneks Euroopas paugu ära, kui te nõuaksite seda nendelt, kes siia tulevad, mitte nendelt, kes Eestis makse maksavad, elades siin terve elu. Need bürokraadid ju tulevad siia pooleks aastaks tööle. Minu arvates väga hea idee! Kingin selle teile. Tegelege asjaga, äkki saab tolku! Aitäh!

15:44 Esimees Eiki Nestor
Jaak Madison, palun!

15:44 Jaak Madison

Austatud Riigikogu esimees! Head kolleegid! Hakkame siis vastama küsimustele, mis härra Stalnuhhin esitas väga demagoogiliselt ja imelikult, nii et naer kipuks peale tulema, kui ma just ei teaks, et ta on rahanduskomisjoni esimees ja võiks vähe targemaid küsimusi küsida. Esiteks: kes teid näevad, kui sellise küsimusega välja tulete? Küsimus pole mitte selles, kes meid näeb, vaid küsimus on põhimõttes. Küsimus on põhimõttes, kas minister teab, mis tema ministeeriumis toimub, kas ta teab, milliseid pressiteateid välja saadetakse. Võiks vähemalt kontrollida. Kui nüüd on meie arupärimisega sellele tema tähelepanu pööratud, siis ehk ta läheb homme hommikul tööle ja räägib oma pressiteenistusega läbi, mis auditooriumile mis keeles ja millises vormis pressiteateid välja saadetakse. Nii et küsimus pole mitte meis, küsimus on ministris ja tema töökorralduses ja me teeme talle oma arupärimisega teene. Ma usun, et ta ütleb meile aitäh.

Teine küsimus puudutab bürokraate, kes eesistumise ajal Eestisse tulevad. Ma arvan, et mõni tuhat käib siit läbi selle poole aasta jooksul. Ja meie ametnikud õpivad inglise keelt. Mitte ainult tavalised ametnikud, isegi peaminister õpib inglise keelt. Ja ma arvan, et see on elementaarne ja väga tore, kui inimene parandab oma keeleoskust. Aga siin on üks väga väike erinevus, pisierinevus, millele te tähelepanu ei pööranud: need bürokraadid tulevad Eestisse, aga nad lähevad siit ühel päeval ära, erinevalt sellest väga suurest seltskonnast, kelle esivanemad sattusid siia okupatsiooni ajal, kelle järeltulijad on siia jäänud ja kellest väga suur osa ei ole põhimõtte pärast tahtnud eesti keelt õppida või keeldub seda rääkimast.

Teate, teile meeldib jutte vesta ja teil on väga head lasteraamatud – pean au andma. Tõesti on huvitav neid lugeda ja mul on hea meel, et te olete siin elavatele muukeelsetele inimestele eesti keelt õpetanud. Aga mul on ka oma jutt. Ka mina olen oma töös kokku puutunud inimestega, kelle emakeel on vene keel. On kaks erinevat gruppi. On üks grupp, kes on tulnud näiteks Sankt-Peterburgist või Moskvast. Need on turistid, tõesti armsad inimesed, väga toredad inimesed. Ma põhimõtte pärast pursin nendega vene keelt rääkida – endal hea harjutada ja neil ka toredam, ja nemad pursivad inglise keelt rääkida. Ja on teatud kontingent – ma ei üldista, aga on olemas teatud grupp inimesi –, kelle käes ma näen pikaajalise elaniku elamisluba või halli passi. Ma näen, et ta elab Eestis, aga tema esimene lause on alati ülbe ja ennast täis: "A tõ govoriš po russki?" Ja mina vastan talle samamoodi, et vaat ei räägi! Sinul on probleem, eks tule ja tee mulle ennast arusaadavaks. See on see suur vahe.

Aga need euroliidu bürokraadid tulevad ja lähevad. Mulle on samamoodi vastumeelt, kui pressiteated, mis on mõeldud siseauditooriumile, lähevad välja lisaks vene keelele ka inglise keeles. Me ei näe selleks mitte mingit põhjust. Eesti üldine asjaajamiskeel ja riigikeel on eesti keel. Kui näiteks Narva Linnavolikogus on eesti emakeelega inimesi, siis peavad nad linnavolikogu istungist aru saama. See, kuidas keegi kuskil omavahel näiteks koridori peal räägib, pole tähtis – andku minna, rääkigu kas või hiina keeles, mind see ei häiri. Aga asi on põhimõtteline: riigikeel on eesti keel. On aga üks erakond, kes on Tallinnas viimase paarikümne aasta jooksul järjepanu juurutanud kakskeelsust. Sellega läheb vastuollu ka ministri väide, et mida nooremalt keelt õpid, seda paremini saad selle selgeks. Jumala õige väide – kiitus! Lasteaias tuleb keeli õppida. Aga millegipärast teie enda erakond seda ignoreerib. Mine ütle oma erakonna esimehele härra Ratasele, et palun paneme kohalikeks valimisteks valimisprogrammi punkti, et teeme lasteaiad eestikeelseks, sest see tuleb nende laste tulevikule kasuks. Seda on vaja, et nad saaksid minna eestlastega võrdsetel alustel ülikooli, oleksid konkurentsivõimelised tööturul. Tegelikult oleksid need lapsed kunagi palju paremas seisus ja saaksid paremat palka küsida, kui nad räägiksid puhtalt nii eesti keelt kui ka vene keelt, seda erinevalt näiteks minust. Aga millegipärast teie teod ja sõnad lähevad omavahel vastuollu. Räägin täna ühte ja homme teist.

Ja kui te süüdistate siin, et meie erakonna esimees andis PBK-le vene keeles intervjuud, siis mina ütlen, et andku kas või jaapani keeles, kas või läti keeles. See ei ole pressiteenistuse töö ja seda ei rahastata meie maksumaksja rahaga näiteks Maaeluministeeriumi eelarvest. Mina võin anda intervjuud rootsi keeles – hea meelega võin anda ja saan ka kenasti hakkama. Aga ma eeldan, et teie ministrina ei anna pressiteenistusele korraldust teha pressiteade kalapüügi kohta näiteks rootsi keeles. Seda ei ole ju vaja teada Rootsi elanikel või Eestis elavatel inimestel, kes on pärit Rootsist.

Palun mõni minut lisaaega!

15:49 Esimees Eiki Nestor

Kolm minutit lisaaega.

15:49 Jaak Madison
Seega selline demagoogiline väide on lihtsalt napakalt imelik. Ei ole mõtet vehkida selliste viidetega, et meil õpitakse kõvasti inglise keelt või keegi andis kuskil vene keeles intervjuu. Tahab, siis annab, ei taha, siis ei anna. See ei ole teie mure, ei ole ka minu mure.
Lisaks sellele tahan öelda – mis teiega ikka peale hakata –, et kui keegi tunneb ennast riivatuna, sest ma rääkisin hallist hundist, kes vaatab ikka metsa poole, siis nagu te aru saite, ma vihjasin väga otseselt sellele, et on üks Riigikogu fraktsioon, kelle mõttelaad iseloomustab väga tugevalt tervet erakonda, kes räägib ühe auditooriumiga ühes keeles üht juttu ja teise auditooriumiga teises keeles teist juttu. Erinevalt meist, kes me räägime täpselt sama juttu ükskõik mis keeles.
Ka minult küsib tihti intervjuud Stolitsa. Ta saadab mulle eesti keeles palve kommenteerida päevateemat. Hea meelega vastan – loomulikult vastan. Nemad tõlgivad selle vene keelde ära ja ma üldjuhul alati kontrollin, kuidas see tõlgitud on, kas minu mõte on täpselt edasi antud. Ja mitte kunagi pole mul sellega probleemi olnud. Teie erakonna minister aga räägib mingil kohtumisel eestlastele, et NATO on väga vahva ja tore asi ja me toetame seda, ent kui ta kohtub kunagise okupatsiooniväe veteranidega, siis avaldab ta arvamust, et võiks NATO-st välja astuda. Erinevad auditooriumid ja kardinaalselt erinevad sõnumid.
Meie midagi sellist õnneks ei tee ega hakkagi tegema. Härra Stalnuhhin ütles, et ta tuletab peale järgmisi valimisi meie sõnumeid või meie ütlemisi meelde. Mul on hea meel, kui ta neid meelde tuletab. Ka meie erakonnas on vene emakeelega liikmeid, meil on ka valimistel kandidaate, kelle emakeel on vene keel ja kes räägivad kampaaniaüritustel kindlasti osa inimestega vene keeles. Meil on selle üle hea meel. Aga meie suur erinevus on see, et me ei valeta. Me räägime erinevatele inimestele sama juttu, teie räägite erinevatele inimestele erinevat juttu. See ongi meie suur vahe. Aitäh!

15:51 Esimees Eiki Nestor
Krista Aru, palun!

15:51 Krista Aru
Aitäh, härra esimees! Austatud rahvaesindajad! Vaatan saali, aga ei näe ei karu ega hunti. Ja mina ei taha olla ei rebane ega siil, kuigi ma olen Alutaguse metsade vahel pärit ja rääkinud oma lapsepõlves tõesti vene keeles ja mul on palju venelastest sõpru tänase päevani. Aga ikkagi neid rolle ma ei võtaks. Küll aga katsun kokku võtta selle tänase arutelu – ikka päevakohaselt ja papa Jannseni sõnadega. Iga inimene peab austama ja armastama oma emakeelt. Ja see austus ja armastus peab tulema temal hingest. Kui tema armastab oma emakeelt, siis armastavad ka teised, kes tema ümber on, sedasama keelt. Isegi sel juhul, kui nad võib-olla hästi aru ei saa.
Meie esimene kohus on hoida oma emakeelt, eesti keelt, mis on riigikeel, ja jälgida, et see keel sammuks edasi koos selle päevaga, kus me praegu elame. Keel vajab toetust, vajab lisaks sellele uhke olemisele ka toetust ja hoolt. Nii et ma pigem kutsun üles jälgima seda, et meie keskkonnas – linnaruumis, igal pool kuulutustahvlitel – oleks korrektne eesti keel ning et me ise räägiksime sõna võttes ilusas ja selges eesti keeles. Ja sealt edasi, et me jaksaksime ja tahaksime toetada kõiki neid programme ja uuringuid, mis tegelevad eesti keelega. Nii et jõudu eesti keele hoidmisel ja kaitsmisel! Selle teema tõstatamine on tänuväärne, kuid vähem metafoorilisi üldistusi ja rohkem pilku tulevikku. Aitäh!

15:53 Esimees Eiki Nestor
Ma saan aru, et Mihhail Stalnuhhinil saab olla ainult soov vastulauseks. Palun!

15:53 Mihhail Stalnuhhin
Ütlen puhtalt stenogrammi jaoks: ma mõtlesin ümber. Ma ei hakka üldse jälgima, mida EKRE enne valimisi teeb. Ma tahaks neid juba täna tegelikult unustada. Aitäh!

15:54 Esimees Eiki Nestor
Helmut Hallemaa, palun!

15:54 Helmut Hallemaa

Lugupeetud esimees! Head kolleegid Riigikogus! Ma tegelikult ei plaaninud selles küsimuses üldse sõna võtta, aga sain aru, et minister ei saa vastata ja ma pean vastama ise enda retoorilisele küsimusele. Ma olen nõus kõigega, mida rääkis hea kolleeg Krista Aru. Eesti keelt tuleb hoida, eesti keelt tuleb arendada, eesti keelt tuleb kaitsta, eesti keelt tuleb tõesti õppida. See ei käi ühe või teise keelekogukonna kohta, see käib mõlema kohta. Ega meie ise, eestlased, ka eesti keelt väga hästi ei oska, eriti praegu, internetiajastul, kus arvutikeel väga kõvasti peale surub.
Aga nüüd teemast. Tegelikult me ei räägi ammu enam sellest arupärimisest, me räägime oluliselt laiemalt. Ma kordan veel: kui arupärimise kaudu tahetakse rääkida ühest asjast, siis tulebki küsida aru selle kohta. Ja lõpuks arvan ma, et kalapäev ei ole sugugi ainult riigisisene üritus. Kalapäev võiks olla ülimalt rahvusvaheline üritus Eesti pealinnas või ükskõik millises Eesti kohas. Kala ja meri on mõlemad meie elus nii olulised komponendid, et nendest lausa peab eri keeltes rääkima. Ma arvan, et selline informatsioon, selline teave võikski olla rohkemates keeltes. Aitäh!

15:55 Esimees Eiki Nestor
Henn Põlluaas, palun!

15:55 Henn Põlluaas
Aitäh! Mul on väga hea meel, et kolleegid Keskerakonnast on ka lõpuks aru saanud, et see konkreetne teemapüstitus, konkreetne küsimus maaeluministrile on ajendatud hoopis laiemast probleemist, et see on ajendatud sellest, milline on eesti keele positsioon meie ühiskonnas praegu ja milline see saab olema nende tendentside jätkudes tulevikus. Meile saabub iga aasta tuhandeid immigrante, kellest lõviosa pärineb Venemaalt, Ukrainast ja Valgevenest. Ma ei räägi muudest pagulastest ja asüülitaotlejatest, aga kui me vaatame ringi, siis me näeme iga päev, kuidas see kajastub meie igapäevaelus, kuidas vene keele positsioon üha tugevneb, kuidas vene keel vallutab eesti keele positsioone.
Ma ei hakka siin, nagu härra Stalnuhhin tegi, rääkima oma lapsepõlvest – kuidas talle, kui väljas külm oli, ema pani sooje riideid selga ja kuidas tema naine üht-teist turul kaotas. Need teemad on kõik sellised, mis ei puutu absoluutselt asjasse. Küsimus on selles, milleks on Eesti riik loodud, milleks on Eesti riik seatud, millised kohustused on valitsusel, Riigikogul, ministeeriumidel ja kõikidel meil, kes me esindame seda riiki, kes me oleme siia kogusse valitud, kes me oleme andnud vande kas riigikogulasena või valitsuse, ministeeriumi esindajana. Tänagi anti siin vanne ja lubati olla lojaalne ja ustav Eesti riigile ning täita põhiseaduslikku korda.
Kui me vilistame meie põhiseaduse preambulile, mis ütleb otseselt, et meie kohustus, riigi kohustus on säilitada eesti keel, kultuur ja rahvus, ja räägime, et me oma ministeeriumides ei kontrolli, mida meie pressiosakonnad teevad, kas nad saadavad laiali pressiteateid ühes, kahes, kolmes või hoopis jumal teab mitmes keeles, siis andke andeks, see on ju jama. Piisaks sellest, kui minister korra ütleks, et meie saadame välja eestikeelseid pressiteateid, sest meie asjaajamiskeel ja riigikeel on eesti keel, ja kogu lugu. Ta ei peagi pressiosakonnal järel jooksma ja igat pressiteadet kontrollima. Aga seda ei suvatseta teha, sellepärast et palju lihtsam on öelda, et kuulge, õige aeg lasti kunagi mööda. Kunagi ammu oleks pidanud hakkama lapsi õpetama, õige aeg on möödas. No mis siis? Oli jah õige aeg seda palju varem teha, aga see ei tähenda, et täna tuleb püss põõsasse visata ja käed sorakile lasta ja vene keeles hakata asju ajama.
Meid on terves riigis inimesi miljon 300 000, eestlasi on ainult 900 000. Idas on Venemaa, kus on 140 miljonit elanikku. Loomulikult vene keelt ei ohusta mitte miski, aga meie keelt ohustab see väga suurelt. Me oleme väga väike rahvas ja peame küünte ja hammastega hoidma oma keelest ja kultuurist kinni, kui me tahame, et Eesti riik ja rahvus püsima jääks. Vaadakem kas või meie põhjanaabreid! Kõige suurem vähemusrahvuse rühm on seal viimase paari aastakümne jooksul sisse rännanud venelased. Kas seal saab riigiasutustes vene keeles asju ajada? Kas seal saadetakse kutseid ja pressiteateid laiali vene keeles? No ei saadeta! Täpselt sama on ükskõik millises Euroopa Liidu riigis – Saksamaal, Prantsusmaal, Hispaanias ...
Palun lisaaega!

16:00 Esimees Eiki Nestor
Kolm minutit lisaaega.

16:00 Henn Põlluaas
Ja need on suured riigid, kelle rahvast ja rahvust ei ähvarda mitte miski. Me ei saa võrrelda ennast nendega ja teha nägu, et meid ei ohusta mitte miski, me võime oma emakeelele vilistada, sellepärast et meil elab siin väga palju muust rahvusest inimesi. Elab jah! Ja neid tuleb üha rohkem juurde ja juurde ja kas see tähendab seda, et ongi, nagu arvavad Keskerakond ja vasakvalitsus, õige aeg mööda lastud ja nüüd me unustame kõik selle, mille nimel meie esiisad võitlesid, mille nimel Eesti Vabariik loodi, mille nimel me taas iseseisvusime. On ääretult piinlik selliseid õigustusi kuulata. See on – ma ei taha üteldagi, mis see on.
Aga igal juhul on see üksik pressiteade, mille me välja noppisime, ainult üks näide väga-väga paljudest. See on näide teatud suundumusest, teatud suhtumisest, hoolimatusest. Ja selline asi ei tohi kesta. Aitäh!

16:01 Esimees Eiki Nestor
Riigikogu liikmetel ei ole rohkem soovi läbi rääkida. Härra minister? Ei soovi ka. Stenogrammi huvides ma siiski pean vajalikuks ütelda, et, austatud fraktsiooni esimehed, kui keegi kavatseb oma liikmetel üldse igasuguse rääkimise ära keelata, siis see on põhiseadusvastane.

---

3. 16:02 Arupärimine omavalitsuste rolli kohta elanikkonnakaitses (nr 356)

16:02 Esimees Eiki Nestor
Läheme järgmise arupärimise juurde. Selle on esitanud Ain Lutsepp, Monika Haukanõmm, Artur Talvik, Andres Ammas, Külliki Kübarsepp, Krista Aru ja Andres Herkel. Arupärijate nimel Andres Herkel, palun!

16:02 Andres Herkel
Austatud esimees! Austatud Riigikogu liikmed! Austatud minister Korb! Teie olete vist see Vabariigi Valitsuse liige, kellele Vabaerakonna liikmed on selle poolaasta jooksul peaaegu kõige rohkem arupärimisi esitanud. Võib-olla üksnes peaminister võistleb selles teiega esimese-teise koha pärast. Me muidugi täname selle eest, et te olete kenasti vastanud ja ka täna tulite vastama arupärimisele, mille oleksite ka võinud pärandada järgmisele ministrile. Arvestades teema aktuaalsust aga tundub, et see on hea, et teie need vastused annate. Selle üldise poolega mu tänusõnad paraku piirduvad. Pean nimelt ütlema, et teie vastustega haldusreformi kohta me ei ole üldse rahul olnud. Eriti kahetsusväärne on reformi läbiviimisel paindlikkuse puudumine. Ma pean muidugi silmas kavas olevaid sundliitmisi. Ma arvan, et jätate selles mõttes järgmisele ministrile halva pärandi, aga loodame, et tema talitab paremini. Nüüd aga konkreetselt selle arupärimise juurde, mis puudutab võib-olla haldusreformi seisukohalt kitsast aspekti, aga tegelikult väga tähtsat aspekti meie riigi ehituse seisukohast ehk elanikkonna kaitset ja omavalitsuse ülesandeid selle korraldamisel. Miks me ei pidanud õigeks, et see vastus nihkub sügisesse? Kõigepealt, elanikkonnakaitse kontseptsioon peaks valmima juba novembrikuus, aga me ei ole suurt mitte midagi kuulnud sellest, kuidas seda koostatakse, kuidas eri ministrid oma töölõike sisustavad. Ja me ei ole selles kontekstis kuulnud ka haldusreformi mõjude arvestamisest. See kõik on ju üks suur protsess ja on selge, et kas või riskianalüüsid, mida kõik omavalitsused on seni omapäi teinud, vajavad pärast liitumist uuendamist.
Teine asi: meil on olnud üks üsna kehv kogemus sellega, et me tegime kohaliku omavalitsuse korralduse seaduse muutmiseks ühe ettepaneku, mis puudutas omavalitsuse ülesandeid evakuatsiooni korral ja selle ülesande täitmiseks vajalikku regulatsiooni. Millegipärast ei võtnud te seda teemat arutusele, ehkki ka teised ministeeriumid olid selle tõstatanud KOKS-i ehk kohaliku omavalitsuse korralduse seaduse kontekstis. Ka komisjon minu teada seda ettepanekut ei toetanud. Kuidagi on nii, et need asjad, mida meil valitsus korraldab, ei jookse kokku.
Arupärimine ongi ajendatud soovist saada aru, kuidas omavalitsuste valdkonnas riigikaitseliste ülesannete täitmine ja meie elanikkonna kaitse välja nägema hakkab. Tahame vastuseid saada kokku seitsmele küsimusele. Ma ei hakka aega kulutama sellele, et neid ette lugeda. Kindlasti on riigikaitse küsimused ning kogukonna turvalisuse ja vastupanuvõime tagamine ka rohujuure tasandil äärmiselt oluline. Ma loodan, et te olete nende probleemidega siiski tegelenud ja teie suhtumine omavalitsuste elanikkonnakaitsesse ei ole mitte niisugune, nagu te sellel õnnetul ja teile saatuslikuks saanud Haapsalu kohtumisel väljendasite. Seal jäi mulje, et ministrina on teile riigikaitse asjad arusaamatud. Aitäh!

16:07 Esimees Eiki Nestor
Arupärimisele vastab riigihalduse minister Mihhail Korb. Palun!

16:07 Riigihalduse minister Mihhail Korb
Austatud juhataja! Lugupeetud Riigikogu liikmed! Austatud küsijad! Ma kõigepealt tänan teid selle tähelepanu eest, mida te olete mulle minu töö ajal arupärimiste näol osutanud. Ma pidasin neid pigem rohkem konstruktiivseks dialoogiks, kus teil ja mul oli võimalus arvamusi vahetada. Eks elu näitab, võib-olla on üks või teine arupärimine või arvamuste vahetus mõjutanud ka mingeid suuremaid otsuseid. Nüüd lähen arupärimise teksti juurde, kohe loen ette küsimused ja vastan neile. Küsimusi on seitse tükki, need on väga põhjalikud ja ma püüan neile vastata nii palju, nagu oskan.
Esimene küsimus: "Milline on Teie otsene panus elanikkonnakaitse kontseptsiooni omavalitsusi puudutava osa väljatöötamisse? Millised on valitsusse kuuluvate erakondade seisukohad?" Alustan algusest. Riigikantselei juurde moodustati elanikkonnakaitse rakkerühm riigisekretäri 15. jaanuari 2016. aasta käskkirjaga. Selles rakkerühmas on esindatud Siseministeerium, Kaitseministeerium, Justiitsministeerium, Majandus- ja Kommunikatsiooniministeerium, Haridus- ja Teadusministeerium, Sotsiaalministeerium, Maaeluministeerium, Keskkonnaministeerium, Välisministeerium, Rahandusministeerium, Päästeamet, Politsei- ja Piirivalveamet, Kaitsepolitseiamet, Häirekeskus, Kaitseväe Peastaap, Kaitseliit, Keskkonnaamet, Sisekaitseakadeemia, Maksu- ja Tolliamet, Terviseamet, Eesti Maaomavalitsuste Liit ja Eesti Linnade Liit.
Hakata siin eraldi esile tõstma mõne inimese või asutuse erilist panust oleks kohatu. Peamine eesmärk on määratleda kontseptsioonis see, mida Eestis on võimalik elanikkonna kaitseks ära teha ning kuidas inimesi ette valmistada eriolukordadeks, sealhulgas selleks, et nad saaksid keerulises olukorras iseseisvalt hakkama. Erakondade seisukohtade kohta saan öelda, et elanikkonnakaitse kontseptsioon on olnud kahe erineva valitsuse koalitsioonileppe olulisi punkte. Olen kindel, et lisaks valitsusele toetavad ka Riigikogus esindatud erakonnad seatud ning seatavaid eesmärke.
Teine küsimus: "Kas kogukondlik turvalisus ja vastupanuvõime erinevateks kriisideks on kogukonna, kohaliku omavalitsuse või keskvõimu ülesanne? Kui tegemist on jagatud vastutusega, siis kus jookseb rollide ja vastutuse piir?" Kriisideks valmisoleku tagamisel on peamiselt keskendutud riigiasutuste ülesannete omavahelisele jaotamisele. Teisi ühiskonna tasandeid ei ole piisavalt kaasatud. Pean silmas elanikkonda, kogukonda, kohalikku omavalitsust. Riigiasutuste ülesanne on panustada elanikkonna turvalisust puudutavate ohtude tuvastamisse, nende analüüsimisse ja riiklikesse meetmetesse, millega hoitakse ära või leevendatakse suuremate kriiside tagajärgi.
Seaduses ei ole *expressis verbis* elanikele, kogukondadele ja kohalikele omavalitsustele kohustusi pandud, välja arvatud erandid. Nii on oluline teadvustada, et elanikke puudutavate kriiside korral aitab tagajärgi vähendada eelkõige elanikkonna ja ettevõtete teadlik ning oskuslik käitumine. Kogukond ja kohalikud omavalitsused on seejuures kaasa aitav ning toetav huvirühm ning oluline partner keskvõimule, kelle kaasamine elanikkonna ettevalmistamisel kriisideks on väga tähtis. Seni on kogukondade ja KOV-ide kaasamise aktiivsus olnud ebapiisav ning seda peab kindlasti lähitulevikus suurendama.
"Milliseks kujunevad kohalike omavalitsuste ülesanded ja kuidas on ühinevad omavalitsused nende ülesannete täitmiseks ette valmistatud?" See oli kolmas küsimus. Kohalikele omavalitsustele antavad uued ülesanded on Riigikogus menetluses. Edaspidi täidavad kohalikud omavalitsused oma seniseid ülesandeid, lisanduvad mõned senised keskvõimu ülesanded, mis on paremini täidetavad kohalikul tasandil, ning ülesanded, mis tulevad üle peale maavalitsuste tegevuse lõpetamist. Pärast seda, kui valitsus on lõpliku kontseptsiooni vastu võtnud, saab hakata elanikkonnakaitse ülesandeid paika panema ning ette valmistama vajalikke seadusmuudatusi.
Neljas küsimus: "Kas ja millised omavalitsuste riigikaitsealased ülesanded on kavas sätestada kohaliku omavalitsuse korralduse seaduses?" Rahandusministeerium on seisukohal, et kohaliku omavalitsuse korralduse seaduses sätestatakse kohaliku elu korraldamiseks vajalikud ülesanded. Kokkuvõtvalt on järjepidevalt ja igapäevaselt täidetavate kohaliku omavalitsuse tuumikülesannete loetelu esitatud kohaliku omavalitsuse korralduse seaduse § 6 lõigetes 1 ja 2. Neid tuleb täita igas olukorras. Eelöeldut jätkates: kohaliku omavalitsuse korralduse seaduse § 6 mõte on nimetada KOV-ide tuumikülesanded. KOKS-is ei tule reguleerida erakorralise või riikliku iseloomuga ülesandeid ning veel vähem nende täitmise detaile. Kohaliku omavalitsuse korralduse seaduse § 6 lõikes 1 on seadustatud, et lisaks

põhiülesannetele otsustab ja korraldab kohalik omavalitsus neid kohaliku elu küsimusi, mis on talle pandud teiste seadustega. Suur osa ülesandeid on juba reguleeritud valdkonnaseadustes ja nii peabki olema. See jääb ka edaspidi nii.
Viies küsimus: "Millised on kohalike omavalitsuste ülesanded suurõnnetuste korral? Kas ja kuidas on teadvustatud riskid, mis on seotud kemikaalide sattumisega keskkonda, ohtlike veostega jne?" Kohalike omavalitsuste roll kriisiolukordades tegutsemisel sõltub kriisi eripäradest. Suuremad loodusõnnetused võivad kaasa tuua ülesandeid, mida kohalikud omavalitsused on kohustatud täitma, olenemata kriisi üldlahendajast. Lisaks võivad suurõnnetused kaasa tuua täiendavaid kohustusi KOV-idele, näiteks elanikkonna ulatusliku evakuatsiooni korral ametkondade abistamise. 2017. aasta 1. juulil jõustub uus hädaolukorra seadus, millega pannakse elutähtsa teenuse korraldamise kohustus kohalikele omavalitsustele, kelle elanike arv on üle 10 000. KOV-ide ülesanne on lahendada hädaolukordi, mis on seotud nende vastutusalas oleva elutähtsa teenuse katkestusega. Vastavalt Vabariigi Valitsuse 25. aprilli 2013. aasta korraldusele nr 208 "Nende hädaolukordade nimekiri, mille kohta koostatakse riskianalüüs ja lahendamise plaan, ning hädaolukorra riskianalüüsi ja hädaolukorra lahendamise plaani koostamiseks pädevate täidesaatvate riigivõimu asutuste määramine" on määratud asutused, kes vastutavad riski tuvastamise ja meetmete väljatöötamise eest kemikaalide ning ohtlike veoste õnnetuste korral. Edasi järgneb nende ametite vastutuse nimekiri. Kõigepealt, kui on suurõnnetus ohtlikke kemikaale käitlevas ettevõttes või muus tööstus- või laohoones, mis ohustab paljude inimeste elu ja tervist või põhjustab suure varalise kahju või suure keskkonnakahju või tõsiselt ja ulatuslikult häirib elutähtsa teenuse toimepidevust, siis vastutab Päästeamet. Ulatuslik keskkonnareostus sisemaal, mis põhjustab suure keskkonnakahju või ohustab paljude inimeste elu või tervist või põhjustab tõsise ja ulatusliku häire elutähtsa teenuse toimepidevuses – vastutab Keskkonnaamet. Õnnetus maanteel, mis ohustab paljude inimeste elu või tervist või põhjustab suure keskkonnakahju või tõsiseid ja ulatuslikke häireid elutähtsa teenuse toimepidevuses – vastutab Maanteeamet. Õnnetus raudteel, mis ohustab paljude inimeste elu või tervist või põhjustab suure varalise kahju või suure keskkonnakahju või tõsiseid ja ulatuslikke häireid elutähtsa teenuse toimepidevuses – vastutab Tehnilise Järelevalve Amet.
Liigume järgmise, kuuenda küsimuse juurde: "Varemalt on omavalitsused tihtigi taotlenud riskianalüüsi koostamiseks raha ja tellinud selle siis väljast. Milline on Teie soovitus ühinevatele omavalitsustele, et riskianalüüsid valmiksid elanikkonna võimalikult laialdase kaasamisega ja kogukondade toel?" Kohalike omavalitsuste kohustus koostada hädaolukorra riskianalüüse ja kriisireguleerimise plaane on seotud 2001.–2009. aastani kehtinud hädaolukorraks valmisoleku seadusega. Tollal oli valla- ja linnavalitsustel kohustus juhtida hädaolukordi oma valla või linna territooriumil. Kuna nüüd kohalikel omavalitsustel selline kohustus puudub, siis puudub ka vajadus kohustada neid koostama hädaolukorra riskianalüüse. Erandiks on teadaolevalt Tallinna linn, kes on pidanud vajalikuks ja jätkanud omal initsiatiivil linna riskianalüüsi koostamist. Kui täna kehtestada KOV-idele kriiside reguleerimise alaseid kohustusi, siis peaks fookus olema tegevusel, mis on näoga elanike poole ehk seotud elanike kaitsmise ettevalmistamisega, mitte hädaolukorra lahendamisega. Võimalikud KOV-ide tegevused on abistada riigiasutusi elanikkonna riskiteadlikkuse tõstmisel – koolitused, kampaaniad, erinevad teabepäevad – ning kaardistada võimalikud elanike evakuatsiooni kohad, mida saab koostöös kogukondadega kasutusele võtta ulatusliku evakuatsiooni korral. Näiteks võib tuua Pärnu üleujutuse ja mitte väga ammu juhtunud Padaoru õnnetuse. Edasi: kaardistada ja ette valmistada plaanid, kuidas abistatakse kriisiolukordades elanikke või asutusi, kes ei saa ise hakkama – näiteks invaliidid, vanurid, hooldekodud jne –, ning riigiasutuste koostatud riskianalüüsi tulemuste arvestamine valla või linna üld- ja detailplaneeringu koostamisel.
Kuna mul on kolm minutit aega jäänud, siis jõuan ilusti vastata ka seitsmendale küsimusele. "2015. aasta Eurobaromeetri uuringu järgi on üks meie probleeme hädaolukorra riskide halb tundmine, inimesed ei oska hinnata ennetuse piisavust jne. Milline on omavalitsuste roll inimeste teadlikkuse tõstmisel ja kuidas seda tehakse?" Inimeste teadlikkuse tõstmine on ühiskonna eri osapoolte ühine ülesanne. Kohalik omavalitsus panustab sellesse ennekõike oma lasteaedades ja koolides tehtava töö kaudu. Koostöös riigiasutuste ja vabaühendustega osaletakse oma elanikele info- ja ohutuspäevade läbiviimisel. Paljud omavalitsused kasutavad ära ka muid võimalusi, kuidas oma inimesi ohtudest teadlikuna hoida: näiteks info jagamine kodulehel, kohalike ajalehtede kaudu jne. Käesoleva aasta 1. juulil jõustuva hädaolukorra seaduse alusel lisandub suurematele kohalikele omavalitsustele kohustus teavitada avalikkust nendest ohtudest, mida võivad kaasa tuua kohalike teede sõidetavuse, kaugkütte, veega varustamise ja ka kanalisatsiooni katkemised.

Olen nüüd vastanud kõigile seitsmele küsimusele. Olen valmis edasiseks diskussiooniks. Aitäh!

16:20 Esimees Eiki Nestor
Küsimused ministrile. Andres Herkel, palun!

16:20 Andres Herkel
Aitäh, härra esimees! Austatud minister! Kogu sellest vastusest kumab ikkagi läbi niisugune silotornifilosoofia. Ja teate, niimoodi ei tule sellest elanikkonnakaitse kontseptsioonist küll midagi välja, kui me lükkame kõik eemale ja ütleme, et see ei ole kohaliku omavalitsuse korralduse seaduse objekt. Ma siiski täpsustaksin, et seaduse § 6 lõige 2 kohustab praegu evakuatsiooniküsimustes üldsõnaliselt neid kohustusi siiski panema. Miks te ei ole toetanud seda ettepanekut, mis minu teada on tulnud ka Siseministeeriumilt, Kaitseministeeriumilt ja Riigikantseleilt ning mida ka Vabaerakonna fraktsioon on välja pakkunud, et detailiseerida evakuatsiooni puhul omavalitsusele osaks langevad ülesanded, mis puudutavad ajutist majutust, toitlustamist jne?

16:21 Riigihalduse minister Mihhail Korb
Austatud küsija, tänan teid küsimuse eest! Tõesti, küsimus, mis te tõstatasite, on väga oluline. Ma arvan, et siin on mängus mitu poolt. Esiteks, nagu ma oma vastuses märkisin, täpsustada seadust ei ole väga otstarbekas. Ühelt poolt me nagu prooviksime täpsustada seadust, teiselt poolt aga kurdame, et seadused reguleerivad liiga karmilt meie elu. See, kuidas mingis olukorras toimida või toimetada, on sageli üsna loogiline ja kõigile arusaadav. Samas on kohalikul omavalitsusel kriisiolukorras oma väga kindel ja selge roll. Mina olen veendunud, et kohalikud omavalitsused saavad oma rollist väga hästi aru. Ma ei tea ühtegi korda, kus mõne kriisijuhtumi korral kohalik omavalitsus ei oleks rutanud oma inimesi abistama. Seega ma väidan, et vastutustundlikud kohaliku omavalitsuse juhid tulevad alati kriisiolukorras oma elanikele appi. Ma ei pea otstarbekaks seda täiendavalt seadusega reguleerida.

16:23 Esimees Eiki Nestor
Külliki Kübarsepp, palun!

16:23 Külliki Kübarsepp
Aitäh, hea esimees! Hea minister! Ma näen, et siin on totaalsed kontseptsiooni erinevused. Ma saan aru, et rakkerühm eeldab, et kohalik omavalitsus peab kriisi korral olema n-ö esmane reageerimisvõimega punkt. Kui näiteks elekter kaob ära, siis tema peab olema võimeline hädas olevaid inimesi aitama. Palun selgitage nüüd oma kontseptsiooni! Mina saan aru, et kohalik omavalitsus ja kogukond peavad koostööd tegema. Kohalik omavalitsus peab koordineeritud info edastamise enda peale võtma, seda ei saa kogukond teha, sest kogukonna liikmed on ju laiali. Teie ütlesite, et kriisi reguleerimise funktsioon on ainult kogukonnal ja ettevõtjatel. Kust tuleb selline arusaam? Ma saan nii aru, et kui 15 minutit on valitsuses seda teemat arutatud, siis on seda ilmselgelt väheseks jäänud.

16:24 Riigihalduse minister Mihhail Korb
Tänan teid küsimuse eest! Tõesti, oma vastuses ma niiviisi ütlesin, aga muidugi on kohalikul omavalitsusel samuti teatud roll kriisi reguleerimises. Kohaliku omavalitsuse ülesanne on kriisi ära hoida, aga kui see siiski tekib, siis tagajärgedega tegeleda. Me ei saa panna kohalikule omavalitsusele ülesandeks kriisi likvideerimist. Kas või sellesama elektrikatkestuse puhul ei ole kohalik omavalitsus see, kes peab elektriühenduse taastama. Selleks on teatud firmad. Olen isiklikult osalenud ühe kriisi reguleerimisel kohaliku omavalitsuse esindajana. Täpselt nii on: kohaliku omavalitsuse ülesanne on suhelda inimestega, teavitada avalikkust ja tegelda nende inimestega, kes on otseselt või kaudselt kannatada saanud. Loomulikult on see roll kohalikel omavalitsustel ja ka ettevõtjatel. Mis puutub kontseptsiooni, siis minu arvates see on kõigil ühesugune. Kõik saavad aru, kellel missugune roll on. Ütlen veel kord, et täiendavalt midagi ette kirjutada ma ei näe lihtsalt vajadust.

16:25 Esimees Eiki Nestor
Krista Aru, palun!

16:25 Krista Aru
Aitäh, härra juhataja! Austatud minister, aitäh vastuste eest! Elanikkonna kaitse algab teadlikkuse tõstmisest ja teatud arusaamade omaksvõtmisest. Kui palju on arutatud koolide kaasamist sellesse protsessi? Kui palju on õpetatud ja selgitatud, miks on elanikkonna kaitse iga inimese kohus ja et kõik algab igast inimesest? Või ei ole kultuuri- ja haridusasutuste kaasamine veel alanud?

16:26 Riigihalduse minister Mihhail Korb
Tänan teid küsimuse eest! Ma lähen võib-olla natukene sügavamale. Teadlikkuse tõstmine hakkab sellest, et mingi teadlikkus peab juba olemas olema. Mina väidan, et kõigepealt tuleb tegeleda sellega, et seletada kohalikele omavalitsustele, mis on nende roll kriiside reguleerimisel. Mulle tundub, et arusaam, et sellega peab kohalik omavalitsus tegelema, ei ole kõigini jõudnud. Või kui kellenigi ongi see arusaam jõudnud, siis ei ole see ühtlasel tasemel. Mina tean näiteks Päästeameti spetsialiste, kes aastast aastasse teevad väga head tööd just elanike informeerimisel ja tänu sellele inimeste teadlikkus tõuseb. Aga kindlasti on see valdkond, millele tuleb rohkem rõhku panna. Kõigepealt tuleb koolitust teha ja teadlikkust tõsta kohalikes omavalitsustes endis ja siis juba minna järgmisele tasemele: koolidesse, lasteaedadesse ja teistesse asutustesse. Ma üldiselt arvan, et see on töö, mis ei saa kunagi otsa. See on töö, mille puhul ei saa kunagi öelda, et nüüd on kõik väga hästi, kõik on väga teadlikud. Olen tõesti nõus, et teadlikkust tuleb tõsta. Elanikkonna teadlikkus ohuolukordades tegutsemiseks on üsna madal.

16:28 Esimees Eiki Nestor
Artur Talvik, palun!

16:28 Artur Talvik
Aitäh, esimees! Hea minister! Ministrikarjäär ei olnud teil väga pikk. Minu küsimus teile on selline. Te räägite siin, et kohalike omavalitsuste teadlikkust tuleb tõsta, aga kui palju selle aja jooksul tõsteti teie teadlikkust elanikkonnakaitse küsimuses? Kui palju teil oli selleteemalisi koosolekuid, kohtumisi spetsialistidega, rakkerühmaga jt selle poole aasta jooksul?

16:28 Riigihalduse minister Mihhail Korb
Hea küsija! Mis puudutab teie küsimuse esimest poolt, siis kõik on suhteline. On ka lühemaid ministrikarjääre olnud, siin ei ole midagi häbeneda. Mis puudutab küsimuse teist poolt, siis tundides on seda raske välja tuua, aga Eestis ringi liikudes olen päris palju inimestega kohtunud ja rääkinud nendega ka turvalisuse teemadel. Mis tekitab muret? Inimestele tekitab näiteks muret, et võib juhtuda nii, et hädaolukorras ei pääse päästekomando nende maja juurde. Suur osa süsteemist on üles ehitatud vabatahtlikkusele ja ma kiidan meie vabatahtlikke, aga paljud inimesed on mures, et vabatahtlike peale üles ehitatud süsteem ei anna seda tulemust, mida oodatakse. See on mure, mida on selgelt üle Eesti tunda, kuigi see ei pruugi olla põhjendatud. Mis puudutab konkreetselt minu teadlikkust, siis loomulikult ma olen selle aja jooksul end paremini meie süsteemiga kurssi viinud ja näen paremini kitsaskohti, mis tuleks likvideerida.

16:30 Esimees Eiki Nestor
Monika Haukanõmm, palun!

16:30 Monika Haukanõmm
Tänan, härra juhataja! Hea minister! Elanikkonnakaitse kontseptsioonil on väga selge eesmärk: ükskõik milline kriis on, tuleb teada, kuidas siis elanikkonda kaitsta. Paratamatult on siin kohalikul omavalitsusel roll, mida ei tohi alatähtsustada. Praegu tundub, et see roll on liiga suures ulatuses pandud riigile, mitte lähtuvalt subsidiaarsuse printsiibist kohalikule omavalitsusele. Te ütlesite ühele eelmisele küsimusele vastates, et paljud omavalitsused ei ole veel jõudnud mõtestamiseni, milline on nende roll elanikkonna kaitsmisel ja kriisireguleerimisel. Mul on kolm väga konkreetset küsimust, millele põhimõtteliselt saab vastata jah või ei. Esiteks: kas teil on kavas elanikkonnakaitse kui mõiste kuhugi seadusesse kirja panna?

See aitaks väga palju kaasa. Kes on selles valdkonnas asutus, kes peaks juhtrolli mängima? Ilma selleta me hakkama ei saa. Kolmandaks: et asi oleks selge, kas kohalikele omavalitsustele kirjutatakse ette ülesanded, millega nad peaksid tegelema?

16:31 Riigihalduse minister Mihhail Korb
Kardan, et nendele küsimustele on raske vastata jah või ei. Mis puudutab selle mõiste seadusesse kirjutamisse, siis ma olen teile oma arvamuse välja öelnud. Aga see ei tähenda, et seda ei tohi teha. Parlamentaarses riigis võiks see ehk debati küsimus olla. Kui leitakse, et see roll peab olema seaduses selgelt sätestatud, siis seda võib teha. Mis puutub konkreetselt sellesse, kuidas meil subsidiaarselt on ülesanded jaotatud, siis suurem osa ülesandeid, mis hõlmavad kriisi lahendamist ja üldist turvalisust, on tõesti koondatud keskvõimu kätte. See on üks kontseptsioon, neid võib olla ka teistsuguseid. On riike, kus sellega tegeldakse teisel tasandil, aga Eestis on niiviisi otsustatud. Kas see on hea või halb, selle kohta ei ole mõtet siin hinnangut anda. Praegu on süsteem kahjuks või õnneks selline ja see toimib piisavalt hästi. Arvestades Eesti suurust ei ole minu arvates mõttekas toimivat mehhanismi muuta. Pigem peaks samale tasandile rohkem ressurssi andma, et kriisi lahendamise või reguleerimise mehhanismid toimiksid paremini või vähemalt sama hästi nagu praegu.
Mis puutub juhtasutusse, siis kõikides Eesti maakondades on loodud kriisi reguleerimise rühmad, kuhu on koondatud eri valdkondade spetsialistid. Minu arvates see lahendus, päästeteenistuse ülesanne on kriisi reguleerida, on õige. See süsteem võiks samamoodi edasi toimida.
Teie kolmas küsimus oli kohalike omavalitsuse ülesannete kohta. See valdkond võiks üldiselt olla ühtselt reguleeritud ja kõigil peab olema arusaam, mis on kohaliku omavalitsuse roll. Samas, nagu ma ütlesin, see roll võeti seadusest välja ja sellepärast kohalikud omavalitsused ei tee enam kriisi- ja hädaolukorra analüüse. Ilmselt otsustati see siinsamas saalis. Küllap sellele eelnes ka mingi debatt ja otsus langetati teatud kaalutlustel. Kui vaja, võib selle uuesti päevakorda võtta ja asja arutada.

16:34 Esimees Eiki Nestor
Riigikogu liikmetel riigihalduse ministrile rohkem küsimusi ei ole.

16:34 Riigihalduse minister Mihhail Korb
Ma tänan Riigikogu liikmeid!

16:34 Esimees Eiki Nestor
Avan läbirääkimised. Arupärijate nimel Artur Talvik, palun!

16:34 Artur Talvik
Hea esimees! Head kolleegid! Hea minister! Ministri ettekanne kinnitas minu ja kogu meie fraktsiooni arusaamist, et praegune valitsus on valitsus, kes tahab süvendada õpitud abituse sündroomi ühiskonnas ja usub, et inimeste turvatunde suurendamiseks me peaksime iga inimese kõrvale panema seisma ühe politseiniku ja iga nurga taha ühe päästeauto.
Aga kui rääkida elanikkonna kaitsmisest, siis me Vabaerakonnaga räägime ise hakkama saavast ühiskonnast ja ise hakkama saavast kodanikust. Kui meie räägime turvatundest, siis me peame silmas seda, et inimesel tekivad hirmud siis, kui ta ei tea, mida tegema peab. Elanikkonna kaitsmise vallas on praeguse valitsuse ja ka eelmiste valitsuste kõige suurem tegematajätmine see, et inimesi ei ole informeeritud, mida nad ühes või teises olukorras peaksid tegema – kuidas käituma, kuhu minema. Ja see on tõesti keskvalitsuse teha, et mõelda välja süsteem inimeste informeerimiseks. Ma mäletan väga hästi, et Leedu valitsus andis pärast Ukraina sündmuste käivitumist välja nn rohelise raamatu. Selle peale Eestis öeldi, et kuulge, sellise rohelise raamatuga väljatulemine tähendab elanikkonna hirmutamist. Rohelise raamatu sisu oli see, kuidas elanikud erinevates kriisiolukordades käituma peavad, mida peab tegema kohalik omavalitsus ja millised asjad on organiseerida keskvõimu tasandil. Eriti kriipis mu hinge ministri lause, et ega me neid vabatahtlikke, kes Eestis on pühendunud päästmisele ja kogukondliku turvalisuse tagamisele, väga ikka usaldada ei saa. Või et inimesi, kellega ta kohtunud on, usaldada ei saa. Ma võin tuua kümneid näiteid näiteks Islandist, mis on märksa väiksema elanike arvuga riik kui Eesti. Seal on kogu riigi turvalisus väga suures osas üles ehitatud just nimelt vabatahtliku süsteemi peale ja ometi tunnevad inimesed end seal turvalisena, kuigi iga hetk võib üks või

teine vulkaan purskama hakata ja olukord riigis väga keeruliseks minna.
Nii et kahetsusväärselt saime veel kord kinnitust, et selles valdkonnas on meie riigis suur lõhe: arusaamine elanikkonna kaitsmisest peegeldab kaht täiesti erinevat mõtlemisvälja. Üks kontseptsioon on, et keskvalitsus peaks kanaemana kõigi oma elanike eest hoolitsema, ja teine, mida jagame ka meie, on, et kõik inimesed peavad olema informeeritud, milline on nende roll igas konkreetses situatsioonis. Inimesi peab õpetama keerulistes olukordades adekvaatselt käituma, õigesti tegutsema. Nii punume palju turvalisema riigi kui kanaemana käitudes. Aitäh!

16:39 Aseesimees Enn Eesmaa
Rohkem kõnesoovijaid ei ole. Kas minister ei soovi sõna võtta? Ei soovi. Loen selle arupärimise vastatuks.

---

4. 16:39 Vaba mikrofon

16:39 Enn Eesmaa
Ja nüüd on pärast haamrilööki võimalik registreerida vaba mikrofoni sõnavõtuks. Palun, Mihhail Stalnuhhin!

16:39 Mihhail Stalnuhhin
Härra juhataja! Lugupeetud kolleegid! Ma pole hulk aega vabas mikrofonis sõna võtnud, aga olukord on lihtsalt selline, et ei saa üht asja ütlemata jätta. Seda paluvad Narva matemaatikaõpetajad ja ka mina oma lõpetamata matemaatilise haridusega lihtsalt pean siin teie ees selle kõnega esinema.
15. sajandil Saksamaal üks munk jutustas sellise loo. Kord tuli tema juurde üks noor mees, kes nuttes pajatas talle, et tal on kadunud tema nokk. Võttis püksid maha ja näitas, et tõesti seal, kus see värk pidi olema, oli täiesti sile koht. Munk ütles, et ta sai kohe aru, millega on tegemist, viis ta metsa ja ütles, et vaata, seal kõrge puu otsas on üks pesa. Seal on kohe õige mitu seda elundit koos, roni üles ja võta sealt mõni endale. Aga ära kõige suuremat võta, see on piiskopi oma, ta lubas mõne päeva pärast sellele järele tulla. Kõrval külas olevat üks nõid, kes neid meestelt varastab, seepärast nad ongi seal pesas.
Kui te mõtlete, et ma mõtlesin midagi välja, siis ma ei mõelnud midagi välja. See on lugu raamatust, mille kirjutasid Jakob Sprenger ja Henricus Institoris, selle nimi on "Malleus maleficarum". Need mehed elasid konkreetses maailmas ja nad arvasid, et see maailm on objektiivne ja see maailm on õige, aga need kõik, kes varastavad nokkasid meestelt, on kuskil paralleelses maailmas. Nad arvasid, et neil on õigus, ja selle õiguse alusel nad põletasid kümneid tuhandeid naisi nagu nõidasid.
Miks ma sellest praegu teile räägin! Eelmine nädal ma lugesin üht artiklit, mille kirjutas üks meie kolleeg siit Riigikogu saalist. Pealkiri oli selline: "Toome vene inimesed paralleelmaailmadest tagasi!". Mind paluti selgitada, mis asi on paralleel. Üks objekt ei saa olla iseendaga paralleelne, kaks punkti ei saa olla teineteisega paralleelsed, punkt ja sirge ei saa olla paralleelsed. Alates sirgest kuni tasandini – vaat siin on võimalik paralleelsus. Kaks sirget on paralleelsed vastakuti üksteise suhtes. Kui sa ütled, et see sirge on paralleelne, see tähendab, et kaks sirget mõlemad on paralleelsed.
Ma võtan kõige lihtsama juhtumi. Õigemini on neid 2+n, kus n on suvaline reaalarv. Kui keegi soovib mõnda inimest tagasi tuua paralleelmaailmast, siis see tähendab ainult üht: on olemas kaks maailma, mis on teineteisega paralleelsed, ja kui sina soovid kedagi tema paralleelsest maailmast välja tuua, siis sa ise elad ka ühes paralleelses maailmas ja mitte keegi ei oska öelda, milline see õige maailm on. Äkki on need mõlemad maailmad paralleelsed? Ja tõenäoliselt nad ongi seda, sest propaganda töötab nii ühel pool kui teisel pool.
Ma tuletan veel kord meelde, et selliseid jutte, nagu ma tõin alguses – see munga ja puu otsas oleva pesa lugu –, usuti ja peeti õigeks. Nende alusel tapeti inimesi. Iga kord, kui ma kuulen seda, et mingi grupp inimesi – konkreetselt mina olen venelane – tuleb välja tuua paralleelmaailmast, siis ma mõtlen: millises maailmas te ise elate?
Nii et üksjagu on siin seda koomilist momenti, et Riigikogus olevad inimesed ei tunne geomeetriat, ei saa aru, mis on paralleelsed sirged või paralleelsed tasandid. Nad ei saa aru, et need asjad on vastastikku paralleelsed. Ja teine asi on muidugi see solvav hoiak, see solvav suhtumine inimestesse, kes mõtlevad teisiti. Nii olete te sarnased nende dominikaanlastega, nende munkadega, Sprengeri ja

Institorisega. Te arvate, et ainult teil on õigus, te ei taha mingit debatti, te süüdistate ja langetate selle otsuse momentaanselt. Ja te olete selle nimel valmis tikuga tuld viskama ja maha põletama sellesama maailma, mida te nimetate paralleelseks. Mul oleks muidu vastik olla koos selliste inimestega, kes absoluutselt ei austa teiste inimeste arvamusi, aga ma saan aru, et see tuleneb ainult halvast haridusest ja sellest, et tänapäeva koolis enam geomeetriat ei õpetata. Kui see oleks endiselt kooliprogrammis, siis ehk ei kuuleks sääraseid rumalusi ja ma ei peaks solvuma väite peale, et minu maailm on miskipärast paralleelne ja mind tahetakse viia kuskile õigesse kohta. Kontrollige kõigepealt, kas teie ikka olete õiges kohas! Aitäh!

16:44 Aseesimees Enn Eesmaa

Rohkem kõnesoove ei ole. Tänane istung on lõppenud. Me kõik üheskoos asume homme maailma parandama algusega kell 10 siin Riigikogu suures saalis. Aitäh!

Istungi lõpp kell 16.45.